

IN MEMORIAM

Кентій Анатолій Вікторович

23 лютого 2010 р. раптово обірвався життєвий шлях визначного вченого-архівіста, історика, заслуженого працівника культури України, кавалера ордену «За заслуги» III ступеня Анатолія Вікторовича Кентія. Це була чесна, порядна, принципова і талановита людина, згадка про відхід у Вічність якої відгукується болем у серці кожного, кому хоча б раз пощастило поспілкуватися з А.В.Кентієм.

Народився Анатолій Вікторович 12 квітня 1937 р. у Києві в родині службовця. Його батько – Кентій Віктор Андрійович – учасник Першої світової (1914–1918 рр.), громадянської (1918–1920 рр.), Другої світової (1939–1945 рр.) війн у міжвоєнні часи був чемпіоном і рекордсменом СРСР, УРСР, товариства «Спартак», міста Києва з кінного спорту. Мати – Кентій Катерина Гаврилівна – походила із селянської родини, працювала на різних роботах, оскільки після війни змушена була сама виховувати двох дітей.

Дитинство Анатолія Вікторовича припало на складні воєнні і повоєнні роки. Рання втрата батька, зниклого безвісти на фронтах Великої Вітчизняної війни у січні 1944 р., страшний період нацистської окупації, тяжкі повоєнні будні наклали певний відбиток на формування його характеру і світогляду. Він звик самостійно йти по життю, з відчуттям справедливості дивитися на речі і події.

Після закінчення в 1955 р. середньої школи А.В.Кентій пішов працювати учнем слюсаря Молотовського райпромкомбінату м. Києва. У 1956–1959 рр. він проходив службу в радянській армії, згодом до 1965 р. працював слюсарем на заводі ім. Артема у м. Києві. Паралельно, протягом 1962–1968 рр., Анатолій Вікторович навчався на заочному відділенні історичного факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка, який закінчив із відзнакою, здобувши спеціальність історика, викладача історії та суспільствознавства. Уже у студентські роки викладачі відзначали у характері та поведінці Анатолія Вікторовича наполегливість, цілеспрямованість, допитливість і любов до історії. Пізніше колеги по архівному цеху підтверджували це, додаючи ще невтомність і скрупульозність дослідника та відповідальність у роботі.

Практично все своє життя А.В.Кентій присвятив архівній справі. Прийшовши в архівну систему в 1966 р., він 44 роки працював на наукових і керівних посадах в державних архівах та Головному архівному управлінні при Раді Міністрів УРСР: старшим науковим співробітником у Центральному державному історичному архіві УРСР (1966–1968 рр.); старшим інспектором організаційно-методичного відділу Архівного управління при Раді Міністрів УРСР (1968–1970 рр.) та помічником начальника Архівного управління (1970–1979 рр.); з 1980 р. працював у партійному архіві: протягом 1980–1991 рр. – інструктором, старшим науковим співробітником, а з жовтня 1991 р. до вересня 1992 р. – заступником директора тоді вже Центрального державного архіву громадських об'єднань України (ЦДАГО України). У 1992–1997 рр. А.В.Кентій знову повернувся на роботу в Головне архівне управління при Кабінеті Міністрів України, де обіймав посаду начальника відділу зберігання та обліку Архівного фонду України. Останні 12 років Анатолій Вікторович присвятив роботі у ЦДАГО України: спочатку був головним хранителем фондів, а потім – провідним науковим співробітником у відділі використання інформації документів.

Як один із провідних фахівців в архівній справі А.В.Кентій постійно залучався до розробки численних нормативно-методичних документів з організації забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду України, їх обліку та використання; здійснював науково-технічне опрацювання нових надходжень до архіву. Зокрема, він був одним з авторів-упорядників першого в нашій країні довідника «Державні архіви Української РСР» (К., 1972). Під керівництвом Анатолія Вікторовича було розроблено «Методику і критерії виявлення і включення унікальних документальних пам'яток Національного архівного фонду України до Державного реєстру національного культурного надбання» (К., 1999). Він самостійно здійснив науково-технічне впорядкування одного з найскладніших фондів ЦДАГО України – колекції документів «Український музей у Празі», підготував низку оглядових публікацій про цей фонд тощо.

Анатолій Вікторович вдало поєднував архівну працю із науковими дослідженнями. Він не боявся гострих тем, адже спирався на архівні джерела, наукові праці, мемуарну літературу, епістолярну спадщину, що давало можливість усебічно й зважено оцінювати історичні факти та суспільні процеси, які відбувалися в Україні. До кола наукових інтересів А.В.Кентія входили проблеми національно-визвольного 1920–1950-х рр. та партизанського в період Другої світової війни 1939–1945 рр. рухів. Він одним із перших почав ретельно досліджувати історію ОУН і УПА. Як член робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності українських націоналістів А.В.Кентій упродовж 1998–1999 рр. написав низку наукових досліджень з історії Української військової організації, Організації українських націоналістів, Української повстанської армії, які отримали позитивну оцінку фахівців та громадськості:

«Українська військова організація (УВО) в 1920–1928 рр.: Короткий нарис» (К., 1998), «Нариси з історії Організації українських націоналістів (1929–1941 рр.)» (К., 1998), «Нариси з історії Організації українських націоналістів в 1941–1942 рр.» (К., 1999), «Українська повстанська армія в 1942–1943 рр.» (К., 1999), «Українська повстанська армія в 1944–1945 рр.» (К., 1999), «Нарис боротьби ОУН–УПА в Україні» (1946–1956) (К., 1999) та ін. Студії А.В.Кентія, без перебільшення, стали найновішими і найповнішими дослідженнями з цієї проблематики, а фахівці відзначали їх високий науковий рівень, об'єктивізм та доступність викладу матеріалу.

А.В.Кентій був автором і членом авторських колективів низки монографій з історії радянського партизанського руху в роки Великої Вітчизняної війни, серед яких «Народная война в тылу фашистских оккупантов на Украине в 1941–1944 гг.» (К., 1986, у 2 т.), «Штаб непокорённых (Украинский штаб партизанского движения в годы Великой Отечественной войны)» (К., 1988) та ін.

Особливо плідними у творчому плані для Анатолія Вікторовича були останні десять років, коли з'явилися його праці: монографії «Збройний чин українських націоналістів. 1920–1956. Історико-архівні нариси в 2-х томах» (К., 2005, 2008) та «Війна без пощади і милосердя: Партизанський рух в тилу вермахту в Україні. 1941–1944 рр.» (К., 2005, у співавторстві); унікальне науково-довідкове видання «Україна партизанська. 1941–1945 рр. Партизанські формування та органи керівництва ними» (К., 2001, у співавторстві). Наукові праці А.В.Кентія є незаперечним внеском у розвиток вітчизняної історичної науки, вони відомі історикам не лише в Україні, а й далеко за межами нашої країни.

Також А.В.Кентій долучився до впорядкування багатьох збірників документів, зокрема «Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів» (К., 1990), «Симон Петлюра. Невідомі листи з Парижа як політичний заповіт борцям за самостійну Україну» (К., 2001), «Всеволод Петрів. Військово-історичні праці. Спомини» (К., 2002) та «Всеволод Петрів. Військово-історичні праці. Листи» (К., 2004), «С.Коновалець “Я б'ю в дзвін, щоб зрушити справу ОУН з мертвої точки...” Невідомі документи Організації українських націоналістів. Рік 1930 (Листування Голови проводу ОУН Є.Коновальця і секретаря ПРУН В.Мартинця)» (К., 2003), «Визвольні змагання очима контррозвідника (Документальна спадщина Микола Чеботаріва)» (К., 2003), «Софія Русова. Мемуари. Щоденник» (К., 2004), «Від Полісся до Карпат. Карпатський рейд Сумського партизанського з'єднання під командуванням С.А.Ковпака (червень – вересень 1943 р.): очима учасників, мовою документів» (К., 2005), «Красные партизаны: малоизвестные страницы истории (1941–1944 гг.)» (К., 2007), «Українська політична еміграція 1919–1945: Документи і матеріали» (К., 2008), «Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного руху України» (К., 2009), багатотомної серії «Літопис УПА» тощо.

Останніми працями А.В.Кентія, які йому так і не судилося побачити, були науково-популярне видання «Радянські партизани 1941–1944: світло й тіні» (К., 2010, у співавторстві) й збірник документів, підготовлений ним та іншими працівниками ЦДАГО України – «Партизанская война на Украине: Дневники командиров партизанских отрядов и соединений, 1941–1944» (Москва, 2010).

А.В.Кентій є автором понад 80-ти наукових статей, повідомлень і публікацій із різноманітної тематики, які побачили світ на шпальтах українських журналів та газет, в енциклопедичних виданнях. Його наукові розробки постійно публікувалися у часопису «Архіви України»; він є автором низки статей, що ввійшли до нового багатотомного видання «Енциклопедія історії України»; понад 10 років читачі газети «Сільські вісті» знайомилися з його публікаціями та підготовленими ним добірками документів.

Анатолій Вікторович був не лише професійним архівістом і талановитим істориком, для багатьох він був учителем і наставником. Його поради як науковця і як людини, наповнені професійним досвідом і життєвою мудрістю, надані від щирого серця були й залишаються для багатьох орієнтиром у житті.

На жаль, Анатолій Вікторович Кентій пішов із життя в розквіті творчих сил, так і не встигши реалізувати низку планів та ідей. Відтепер для всіх, хто знав цю чудову Людину, розпочався новий відлік часу – часу споминів та вшанування пам'яті видатного вченого, справжнього сина своєї землі, Людини, яка любила й цінувала життя, була відданою своїй справі, чесною перед собою та людьми.

В.С.Лозицький (Київ)